

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

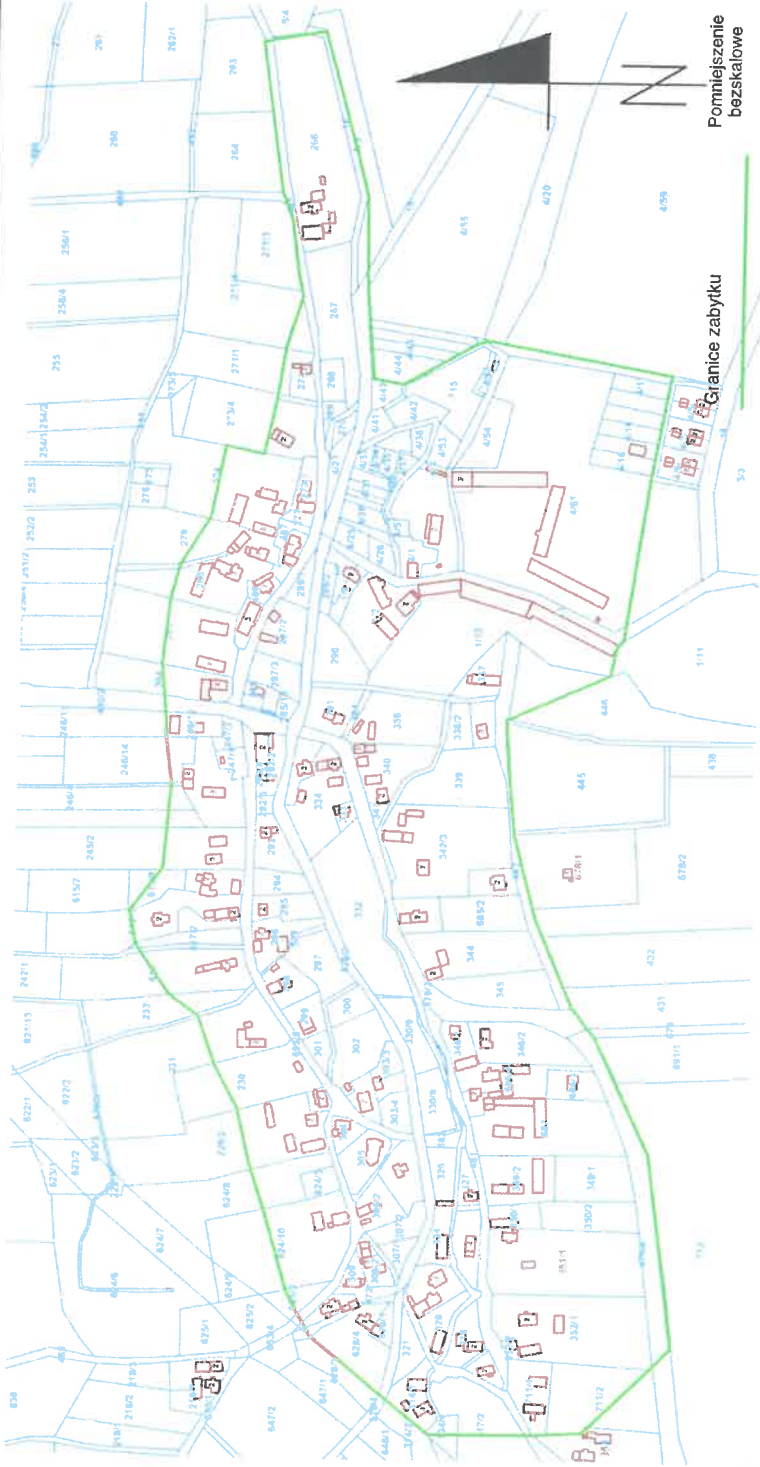
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI SIENIAWKA

2. Czas powstania

XIV/XV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

SIENIAWKA

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **DZIERŻONIOWSKI**

gmina: **ŁAGIEWNIKI**

6. Współrzędne geograficzne

50°46'44"N 16°46'31"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: *Lutrbach* (1370 r.), *Lauterbach* (1393 r.), *Lutyków* (1945 r.),
Sienawka (1947 r.)

HISTORIA:

Pierwsze przekazy źródłowe na temat Sieniawki, pochodzą dopiero z XIV w., choć przypuszczać można, że osada istniała już tu w wieku XIII. W 1370 r. miejscowość była własnością Nikolausa Glossyn, który sprzedał ją Heinrichowi de Predilow i jego ojcu. Od 1385 r. jako właściciela wsi wymienia się Sandro von Grunow. W dobie średniowiecza na terenie wsi wzniesiono pierwszy kościół. W 1629 r. właścicielem Sieniawki był Hans von Heide, zaś w 1654 r. wymienia się barona von Neuhaus. Kolejnym znanym posiadaczem wsi był Ernst Georg von Ullersdorf, po nim natomiast pan von Giesenburg, który sprzedał wieś 1676 r. wieś kolegium jezuitkiemu we Wrocławiu. W 1776 r. Sienawka przeszła w posiadanie rodziny von Seidltz-Sandratzki, wchodząc w skład klucza majątku bielawskiego. W 1785 r. w miejscowości wzmiankuje się istnienie szkoły, folwarku oraz czterech młynów wodnych. Zamieszkiwały tu wówczas 374 osoby, w tym 9 kmieci, 37 zagrodników i 4 chatupników. W 1830 r. Sienawce istnieć miało 94 domów, dwór z folwarkiem i działającym na jego terenie browarem oraz szkoła katolicka. Wieś zamieszkiwały wówczas 593 osoby, w tym 66 ewangelików. Piętnaście lat później Sienawka liczyła już ponad 400 mieszkańców, zaś liczba zabudowy mieszkalnej wzrosła do 96 domów. Na terenie wsi pracowało 3 kramarzy, 26 rzemieślników oraz 5 handlowców. W 1870 r. majątek w Sienawce w dalszym ciągu należał do dóbr bielawskich. W II połowie XIX w. na miejscu pierwotnego kościoła, wzniesiono nowy, utrzymany w neoromańskiej stylistyce. Oprócz świątyni ważnymi elementami krajobrazu architektonicznego wsi są zabudowania dawnego majątku (położone na uboczu wsi), z dworem z 1678 r., wzniesionym w konstrukcji ryglowej. Zachowany do dziś układ przestrzenny wsi sugeruje, że historycznie miejscowość mogła posiadać układ wielodrożnicy. Historyczny układ ruralistyczny Sienawki jest dobrze zachowany, choć cechuje się nieregularnością układu zabudowy mieszkalnej i gospodarczej, wykształconej na przełomie XIX i XX w.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

30 czerwiec 2023 r.

dr Kamili Pawłowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	SIENIAWKA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	ŁAGIEWNIKI	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI SIENIAWKA	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki;
- brak działań związanych z zachowaniem elementów i układu zespołu dworskiego z folwarkiem.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- zachowanie wieży kościoła św. Jana Chrzciciela jako dominanty krajobrazowej wsi;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej;
- zachowanie małej architektury wiejskiej, tj. remizy strażackiej i kapliczki św. Jana Nepomucena;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 20, Masyw Ślęży, Równina Świdnicka, Kotlina Dzierżoniowska, red. M. Staffa, Wrocław 2005.
- Zimmermann F.A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, T. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- Messtischblatt, Lauterbach 5266, 1936 r.

30 czerwiec 2023 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski

